

Λειτουργικά Συστήματα

Ενότητα: ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΣΚΗΣΗ Νο:03

Δρ. Μηνάς Δασυγένης

mdasyg@ieee.org

Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

Εργαστήριο Ψηφιακών Συστημάτων και Αρχιτεκτονικής Υπολογιστών

http://arch.icte.uowm.gr/mdasyg

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα

1.	Σκοπός της άσκησης	4
2.	Παραδοτέα	4
3.	Περιγραφή εργαστηριακής άσκησης	4
4.	Χειρισμός αρχείων – Καταλόγων	7
5.	Εισαγωγή στα σενάρια φλοιού	10
6.	Μεταβλητές της γραμμής εντολών	11
7.	Μεταβλητές από είσοδο από χρήστη	12
8.	Συνθήκες	12

1. Σκοπός της άσκησης

- Εντολές & προγραμματισμός κελύφους Unix.
- Χειρισμός αρχείων/καταλόγων.
- Μεταβλητές (από χρήστη ή γραμμή εντολών).
- Συνθήκες.

Σχεδόν όλα τα λειτουργικά συστήματα έχουν ένα κέλυφος εντολών που ονομάζεται και τερματικό. Για το $\Lambda\Sigma$ Unix (Linux ή FreeBSD) το κέλυφος αυτό είναι το **sh** ή το **bash** ή το **tcsh**. Από το κέλυφος αυτό μπορούμε να δώσουμε εντολές που να μας ενημερώνουν για διάφορα στοιχεία για το $\Lambda\Sigma$ ή να ενεργοποιούμε ή να απενεργοποιούμε συστατικά του $\Lambda.\Sigma$. Στο εργαστήριο αυτό θα γνωρίσουμε αυτό το κέλυφος της γραμμής εντολών και απλά σενάρια φλοιού.

2. Παραδοτέα

- (Α) 56 ερωτήσεις
- (C) 5 ασκήσεις

3. Περιγραφή εργαστηριακής άσκησης

- Ανοίξτε τον υπολογιστή στο Λειτουργικό Σύστημα Linux ή Συνδεθείτε σε ένα ΛΣ Unix μέσω απομακρυσμένης σύνδεσης SSH.
- Ανοίξτε ένα παράθυρο τερματικού. Μπορείτε να ανοίξετε για δικιά σας ευκολία παραπάνω από ένα παράθυρα τερματικού και να δίνετε σε ένα τις εντολές, σε κάποιο άλλο να διαβάζετε τη βοήθεια κ.τ.λ.

Στο Unix μπορείτε να διαβάσετε το εγχειρίδιο χρήσης για μια εντολή χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα **man** με 2η παράμετρο το πρόγραμμα για το οποίο θέλετε περισσότερες πληροφορίες. Παράδειγμα man echo

Διαβάστε τα εγχειρίδιο χρήσης των παρακάτω εντολών χρησιμοποιώντας το man (Πατώντας το **spacebar** για να εμφανιστούν οι επόμενες σελίδες, πατώντας **q** για να εγκαταλείψετε την προβολή βοήθειας) και βρείτε τι κάνουν τα παρακάτω (δώστε την περιγραφή μέσα σε μια γραμμή). Προτείνετε να εκτελείτε κάθε εντολή πριν γράψετε τι κάνει..

Εντολή	Λειτουργία	Ερώτηση
pwd :		(A1)
ls:		(A2)
cd :		(A3)

Δώστε pwd κ	αι σημειώστε τι εμφ	φανίζεται				_ (A4)
Χρησιμοποιώντας μια από τις παραπάνω εντολές αλλάξτε τον τρέχοντα κ στον /tmp. Ποια εντολή χρησιμοποιήσατε:						
Επιβεβαιώστ	ε με pwd. Τι εκτυπι	ώνει το pw	/d;			_ (A6)
Εμφανίστε τα	περιεχόμενα του ι	καταλόγου	/tmp . Εντολ	ή:		(A7)
Τι κάνουν οι τ	ταρακάτω παράμε	τροι στο Is	(χρησιμοποι	ήστε τηι	ν εντολή man _,)
-a :						(A8)
-l ("ελ μικρό")	<u>:</u>					_ (A9)
- S :						_ (A10)
rwxr-xr-x rw	6 bshotts bsho		1024 Oct 5743 Dec 1			.txt
 +		 	 	 +	Όνομα Α Ημερομηνία ' Μέγεθος (b) Ομάδα Ιδιοκ Δικαιώματα	Τροποποίησ ytes) τήτης Χρήσης
		(r:	αναγνωση, 	w: εγγ d	γραφή, χ: εκ : κατάλογος	τελεση) , -: αρχεί
Βρείτε ποιος	είναι ο ιδιοκτήτης τ	ου αρχείοι	u /etc/passwd	l		(A11)
Βρείτε ποια εί	ναι η ομάδα που α	ανήκει το α	ρχείο /etc/gro	oup		(A12)
Βρείτε ποιο εί	ναι το μέγεθος του	υ αρχείου /	etc/rc.local			(A13)
Βρείτε τα δικο	ιιώματα χρήσης το	ου αρχείου	/etc/pam.con	f		(A14)
Βοείτε την ημ	ερομηνία τροποπο	ρίησης του	/bin			(A15)

Βρείτε έναν υποκατάλογο που βρίσκεται μέσα	α στον κατάλογο /bin	(A16)
Βρείτε ένα αρχείο που βρίσκεται μέσα στον κ	ατάλογο /bin	(A17)
Βρείτε τι κάνουν οι παρακάτω εντολές <i>(χρησι</i>	μοποιώντας το man)	
less :	(A18)	
file :	(A19)	
Χρησιμοποιώντας την εντολή file βρείτε 3 κείμενο ASCII. Για να τα βρείτε πηγαίνετε <mark>όνομα_αρχείου</mark> .		
Ποια είναι αυτά; (α) (β)	(y)	_ (A20)
Χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα less διαβ σημειώστε την πρώτη γραμμή.	άστε τα περιεχόμενα του αρχ	(είου (α) και
Εντολή που χρησιμοποιήθηκε:		_ (A21)
Ενδεικτικό περιεχόμενο 1 ^{ης} γραμμής :		_ (A22)
Χρησιμοποιώντας την εντολή file βρείτε εκτελέσιμα <i>(υπάρχει η λέξη executable).</i>	3 αρχεία του καταλόγου /bi	η που είναι
Ποια είναι αυτά; (α) (β)	(y)	_ (A23)

Πηγαίνετε στον κατάλογο /bin ή στον κατάλογο /usr/bin και επιλέξτε 5 οποιαδήποτε εκτελέσιμα προγράμματα. Χρησιμοποιήστε τη βοήθεια *(man)* και δοκιμαστική εκτέλεση του προγράμματος και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα, όπως στο παράδειγμα **(A24)**:

Όνομα Προγράμματος	Συνοπτική Περιγραφή	Παράδειγμα χρήσης
WC	Μετράει τον αριθμό των λέξεων (word count) σε ένα αρχείο	wc /etc/passwd

4. Χειρισμός αρχείων – Καταλόγων

Δώστε cd	l και θα επιστρέψετε στον κατάλογο σπίτι.	
Επιβεβαιά	ύστε με pwd. Τι εμφανίζεται;	(A25)
Βρείτε τι κ	άνουν οι παρακάτω εντολές <i>(χρησιμοποιώντας το man)</i>	
Εντολή	Λειτουργία	Ερώτηση
ср:		(A26)
mv:		(A27)
rm:		(A28)
mkdir:		(A29)
rmdir:		(A30)
Μετονομά	ται στην λίστα με τα αρχεία το passwd; στε το αρχείο passwd σε lab-passwd. swd_lab-passwd	(A31)
1s -1	υστε με	
Εμφανίζεται στην λίστα με τα αρχεία το passwd ;(
Εμφανίζεται στην λίστα με τα αρχεία το lab-passwd ;		(A33)
Διαγράψτ	ε το αρχείο lab-passwd	
rm lab-		
Επιβεβαιά	ύστε με	
1s -1 Εμφανίζει	ται στην λίστα με τα αρχεία το lab-passwd ;	(A34)

Κατασκευάστε τον κατάλογο myfolder mkdir myfolder Επιβεβαιώστε με ls -1 Εμφανίζεται στην λίστα ο κατάλογος myfolder ; (A35) <u>Διαγράψτε</u> τον κατάλογο myfolder rmdir myfolder Επιβεβαιώστε με ls -1 Εμφανίζεται στην λίστα ο κατάλογος myfolder ; _____ (A36) Δημιουργήστε τον κατάλογο lab-name Ποια εντολή χρησιμοποιήσατε; (Α37) Επιβεβαιώστε με ls -1 Φαίνεται ο υποκατάλογος lab-name; _____ (A38) Βρείτε τι κάνουν οι παρακάτω εντολές (χρησιμοποιώντας το man) (A39) who :______ (A40) Δώστε ένα παράδειγμα χρήσης της more :_____(A41) Αν θέλετε να διασωληνώσετε (pipe) προγράμματα, δηλαδή η έξοδος από το ένα πρόγραμμα να είναι είσοδος στο άλλο, το οποίο θα τη μορφοποιεί, τότε χρησιμοποιείτε το σύμβολο | . Ποια είναι η διαφορά των εντολών ls -1 /bin και ls -1 /bin | less _____(A42) Αλλάξτε τρέχον κατάλογο στο lab-name. Εντολή που χρησιμοποιήθηκε: (A43) Επιβεβαιώστε την αλλαγή γράφοντας pwd. Τι εμφανίζεται ως έξοδος της εντολής; ______(Α44) Η εντολή touch χρησιμοποιείται για δύο λειτουργίες. Ποιες;____ (A45) Δώστε την εντολή touch: touch myfile-name Με ποια εντολή θα διαπιστώσετε ότι έχει δημιουργηθεί το παραπάνω αρχείο;

Δώστε εντολή επιβεβαίωσης:	_ (A46)
Αν επαναληφθεί touch myfile-name τι θα έχει ως αποτέλεσμα; αποιελεσμας και μετά την εκτέλεση της εντολής και επιβεβαιώστε	
Επιστρέψτε στον κατάλογο 'σπίτι' με την εντολή cd	
Μετονομάστε τον κατάλογο lab-name στον κατάλογο lab-name2	
Εντολή που χρησιμοποιήθηκε:	_ (A48)
Επιβεβαιώστε ότι έγινε πράγματι η μετονομασία	
Εντολή που χρησιμοποιήθηκε:	_ (A49)
Δοκιμάστε να διαγράψετε τον υποκατάλογο lab-name2	
rmdir lab-name2	
Μπορέσατε να το διαγράψετε; Γιατί;	_ (A50)
Βρείτε την παράμετρο στο rmdir που μας επιτρέπει να διαγράφουμε <i>(recursive)</i> και τους υποκαταλόγους. Χρησιμοποιήστε την παράμ διαγράψτε το lab-name	
Εντολή που χρησιμοποιήθηκε:	_ (A51)
Δημιουργήστε ένα σύνδεσμο (link) από ένα αρχείο σε ένα άλλο	
ln -s /etc/passwd myname	
Δώστε την εντολή ls −l και δείτε ότι έχει δημιουργηθεί ένα αρχε οποίο έχει στην πρώτη στήλη το γράμμα l (ελ). Βλέπετε κάποι όνομα του αρχείου ως προς τα άλλα;	α διαφορά στο
Δείτε τα περιεχόμενα του αρχείου myname και τα περιεχόμενο /etc/passwd χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα less. Διαπιστώστε αν είν	
Εντολές που χρησιμοποιήθηκαν:	(A53)
Τι κάνει η εντολή df :	(A54)
Δώστε df . και σημειώστε πόσος είναι ο διαθέσιμος χώρος ο βρίσκεστε <i>(Available)</i> .	το δίσκο που
Ο κατάλογος στον οποίο βρίσκεστε σημειώνεται με <i>(απλή τελεία</i>)	(A55)
Δώστε df −h και επαναλάβετε. Πως αλλάζει την εμφάνιση η παράμετ	τρος −h ;
	(A56)

5. Εισαγωγή στα σενάρια φλοιού

Τα σενάρια φλοιού είναι αρχεία με εντολές που εκτελούν μια συγκεκριμένη λειτουργία. Το πρώτο βήμα λοιπόν είναι να εξοικειωθούμε με έναν επεξεργαστή κειμένου. Σημειώστε ότι θα πρέπει να γνωρίζετε να χρησιμοποιείτε έναν επεξεργαστή κειμένου που λειτουργεί σε κονσόλα (terminal) και όχι σε γραφικό περιβάλλον. Οι πιο δημοφιλείς επεξεργαστές κειμένου παραθύρου τερματικού ή φλοιού μαζί με μια ενδεικτική σελίδα εκμάθησης του προγράμματος είναι οι:

```
vi ( http:// www.unix-manuals.com/tutorials/vi/vi-in-10-1.html )
nano ( http:// www.debianadmin.com/nano-editor-tutorials.html )
pico ( http:// www.helpdesk.umd.edu/documents/4/4795/ )
emacs ( http:// www.kosertech.com/tools/beginning-emacs-in-10-minutes/ )
```

Καλείστε να εξοικειωθείτε με τη χρήση τουλάχιστον ενός επεξεργαστή από τους παραπάνω, και συγκεκριμένα στις βασικές λειτουργίες που θα εξεταστείτε:

δημιουργία αρχείου, επεξεργασία αρχείου (εισαγωγή χαρακτήρα, διαγραφή χαρακτήρα, εισαγωγή γραμμής, διαγραφής γραμμής), αποθήκευσης αλλαγών.

Προαιρετικά μπορείτε να εμβαθύνετε στις προχωρημένες λειτουργίες:

εύρεσης, εύρεσης και αντικατάστασης, πολλαπλής ταυτόχρονης επεξεργασίας, μετάβαση σε συγκεκριμένη γραμμή, μετάβαση στο τέλος του αρχείου, μετάβαση στην αρχή του αρχείου, μετάβαση στην αρχή της γραμμής, μετάβαση στο τέλος της γραμμής.

Αφού εξοικειωθείτε με ένα από τα παραπάνω προγράμματα, κατασκευάστε το παρακάτω σενάριο φλοιού με το όνομα **myfirst.sh**.

```
#!/bin/sh
myname="Test"
echo "Hello, $LOGNAME by $myname"
echo "Current date is `date`"
echo "User is `who am i`"
echo "Current directory `pwd`"
```

- όλα τα σενάρια φλοιού κατασκευασμένα σε γλώσσα φλοιού **sh** ξεκινούν με τη συγκεκριμένη γραμμή που δηλώνει τη γλώσσα φλοιού. Αν είναι σε άλλη γλώσσα, τότε η 1η γραμμή τροποποιείται ανάλογα.
- Το echo εκτυπώνει ένα μήνυμα στην οθόνη.

- Η εγγραφή μιας τιμής σε μεταβλητή γίνεται με τη 2η γραμμή (δε χρειάζεται \$).
 Προσοχή, δεν υπάρχουν κενά πριν και μετά το =
- Η ανάγνωση μιας μεταβλητής γίνεται με το \$ και το όνομα της μεταβλητής.
- Μπορούμε να εκτελέσουμε μια εντολή μέσα σε άλλη με τη χρήση του ανάποδου εισαγωγικού ` `
- Το σενάριο φλοιού γίνεται εκτελέσιμο με την εντολή chmod +x myfirst.sh
- Εκτελείτε το σενάριο φλοιού με την εντολή ./myfirst.sh
- (C1) Να κατασκευάσετε ένα σενάριο φλοιού με όνομα "c1.sh" που (α) θα καθαρίζει την οθόνη και (β) θα εκτυπώνει το μήνυμα "hello world". Θα χρησιμοποιεί 2 μεταβλητές. Στην πρώτη μεταβλητή θα υπάρχει το "hello" και στη δεύτερη μεταβλητή θα υπάρχει το "world".
- (C2) Να δημιουργηθεί το σενάριο φλοιού με όνομα "c2.sh" που θα αντιγράφει το αρχείο /etc/passwd σε ένα αρχείο passwd2.txt και θα εμφανίζει το πλήθος των γραμμών του.

6. Μεταβλητές της γραμμής εντολών

Εκτός από τις μεταβλητές που τοποθετούμε εμείς μέσα στο σενάριο, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και τις μεταβλητές της γραμμής εντολών. Οι μεταβλητές αυτές είναι οι παράμετροι με τις οποίες καλούμε το πρόγραμμα στη γραμμή εντολών. Για παράδειγμα αν γράψουμε στη γραμμή εντολών:

```
<όνομα_σεναρίου_φλοιού> test
```

τότε εκτελούμε το συγκεκριμένο σενάριο φλοιού με μια παράμετρο την test. Η πρώτη παράμετρος χρησιμοποιείται ως \$1 η δεύτερη παράμετρος ως \$2 και η ένατη παράμετρος \$9. Η παράμετρος \$0 αντιστοιχεί στο όνομα του αρχείου σεναρίου φλοιού που εκτελείται. Αν θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε παραπάνω από 9 παραμέτρους τότε θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε την εντολή shift η οποία μόλις εκτελεστεί έχει ως συνέπεια να μετατοπιστούν όλες οι παράμετροι κατά μια θέση προς τα αριστερά, ενώ η πρώτη παράμετρος διαγράφεται. Μόλις εκτελεστεί η shift τότε η δέκατη παράμετρος θα γίνει \$9 η ένατη παράμετρος θα γίνει \$8,..., η \$1 παράμετρος θα γίνει \$0, ενώ η \$0 θα αντικατασταθεί από την πρώτη παράμετρο. Αν εκτελεστεί ακόμη μια φορά, τότε επαναλαμβάνεται η ολίσθηση των παραμέτρων προς τα αριστέρα.

(C3) Να δημιουργήσετε το αρχείο hello3.sh το οποίο δέχεται μια παράμετρο (δε θα γίνει έλεγχος αριθμού παραμέτρων) και εκτυπώνει το κείμενο που υπάρχει στη θέση παραμέτρου 1, ύστερα από τη λέξη Hello. Δηλαδή,

αν εκτελεστεί ως:

```
./hello3.sh John
```

θα εμφανιστεί στην οθόνη Hello John,

```
αν εκτελεστεί ως:
```

```
./hello3.sh John Malkovic

θα εμφανιστεί στην οθόνη Hello John και
αν εκτελεστεί ως
./hello3.sh "John Malkovic"

θα εμφανιστεί στην οθόνη Hello "John Malkovic".
```

7. Μεταβλητές από είσοδο από χρήστη

Πολλές φορές θέλουμε να ζητήσουμε από το χρήστη να πληκτρολογήσει ένα κείμενο το οποίο θα τοποθετηθεί σε μια μεταβλητή. Για να γίνει αυτό θα χρησιμοποιήσουμε την **read** που ακολουθείται με τη μεταβλητή στην οποία θα τοποθετηθεί το κείμενο που θα διαβαστεί. Συνήθως πριν από τη read τοποθετούμε μια εντολή echo για να υπάρχει προτροπή μηνύματος. Παράδειγμα:

```
#!/bin/sh
echo "What is your name;"
read name
echo "Hello $name. Welcome to core"
```

8. Συνθήκες

Όπως είπαμε, εκτός από τις εντολές που είδαμε παραπάνω, μέσα στα αρχεία αυτά μπορούμε να τοποθετήσουμε και εντολές σύνθετες όπως συνθήκες. Η μορφή της συνθήκης παίρνει την παρακάτω μορφή:

```
if [ συνθήκη ] ; then
...εντολές...
elif [ συνθήκη ] ; then
...εντολές...
else
...εντολές..
fi
```

Δώστε man sh προκειμένου να δείτε τις συνθήκες που μπορείτε να τοποθετήσετε. Το εγχειρίδιο χρήσης του sh αποτελείται από 40 σελίδες. Συνιστάται να διαβάσετε στο σημείο που αναφέρεται για το if. Για παράδειγμα μια συνθήκη που μπορείτε να βάλετε μέσα σε [] είναι "\$variable" = "test".

Προσοχή: να υπάρχουν κενά πριν και μετά τις αγκύλες [].

- (C4) Να δημιουργήσετε το αρχείο c4.sh το οποίο δέχεται μια παράμετρο (δε θα γίνει έλεγχος αριθμού παραμέτρων) και αν αυτή η παράμετρος είναι το μικρό όνομά σας τότε θα εμφανίζει το μήνυμα "Hello master", διαφορετικά θα εμφανίζει το μήνυμα "who are you?"
- (C5) Να δημιουργήσετε το αρχείο c5.sh το οποίο δέχεται μια παράμετρο (δε θα γίνει έλεγχος αριθμού παραμέτρων) και αν αυτή η παράμετρος είναι το μικρό όνομά σας τότε θα εμφανίζει το μήνυμα "Hello master", διαφορετικά θα εμφανίζει το μήνυμα "who are you?". Αν ο χρήστης δεν έχει πληκτρολογήσει παράμετρο στη γραμμή εντολών τότε θα ρωτάται ποιο είναι το όνομά του και θα εμφανίζεται ομοίως ένα από τα δυο μηνύματα.